

Нова роль викладача

[Професор О. Пономарьов.]

#13-14 от 25.05.2004

У реальній практиці своєї педагогічної діяльності окремі викладачі, особливо ті, що не обтяжують себе самоосвітою та своїм самовдосконаленням, змушені керуватись здебільшого тими принципами й нормами, що склались у колективі кафедри чи факультету та стихійно сформувались у них в процесі їх власної соціалізації, переважно під впливом прикладу їхніх наставників. За цих обставин цілком зрозумілою є можливість появи окремих випадків і проблемних ситуацій, коли внаслідок браку загальнокультурної, спеціальної морально-етичної та психолого-педагогічної підготовки викладач, особливо початківець, не знає, як йому слід поводитись, і нерідко припускає прикрі помилки. В першу чергу це наносить шкоди його особистісному розвитку, його власному авторитету, а через це також іміджу навчального закладу і всієї системи вищої освіти...

Друга обставина полягає в тому, що в інформаційному суспільстві викладач вже не виступає єдиним джерелом знань, їх передавачем студентам. Більш того, окремі за період тривалої соціально-економічної кризи дехто втратив навіть здатність постійного поповнення знань і свого суспільного досвіду, і перетворився у простого транслятора інформації, почерпнутої з підручника. Сучасні студенти мають величезні можливості доступу до світових інформаційних ресурсів через Інтернет, знайомитись з новітніми даними, які переважній більшості викладачів ще невідомі.

Тому роль викладача набуває нових важливих аспектів: він повинен дати студентам навички аналізу, систематизації і класифікації отриманої інформації, її професійної, світоглядної та аксіологічної оцінки тощо. Для ефективного ж виконання цієї функції самому викладачеві необхідні глибокі знання філософії, чіткі світоглядні позиції, загальна культура та ерудиція. Їх же не можна сформувати без постійного наполегливого самовдосконалення, без всебічного підвищення своєї кваліфікації та педагогічної майстерності, загальної та професійної культури.

Така ситуація породжує принципово нову морально-етичну колізію. Вона на теоретичному рівні розглядалась видатними педагогами минулого як певна сукупність принципів і норм взаємовідносин викладача з учнями. Сутність колізії визначається подвійним характером навчально-виховного процесу не тільки у класичному розумінні, згідно з яким викладач навчає, студенти навчаються, а й у тому, що завжди, усвідомлюємо ми це, чи ні, відбувається взаємне навчання, взаємне виховання і взаємне збагачення. На наш погляд, не випадково у Талмуді, священній книзі іудеїв, підкреслюється: "багато чому я навчився у своїх наставників, ще більше - у своїх товаришів, однак найбільше - у своїх учнів"

Зі статті "Етика професійної діяльності викладача вищої школи" журналу "Наукові праці" Миколаївського державного педагогічного університету ім. П. Могили.